

AKADEMIE VĚD
ČESKÉ REPUBLIKY

Škola českého jazyka a literatury pro pedagogy

4.–6. června 2014 v Praze

Školu českého jazyka a literatury pro pedagogy pořádá Akademie věd ČR, resp. Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., ve spolupráci s Ústavem pro jazyk český AV ČR, v. v. i. (ÚJČ AV ČR), a Ústavem pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. (ÚČL AV ČR).

Seminář je určen aktivním **učitelům českého jazyka a literatury 2. stupně ZŠ, SOŠ, SOU a gymnázií.**

Cílem Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy je účastníkům z řad pedagogů základních a středních škol **představit zajímavá témata a poslední trendy v českém jazyce a v české literatuře.**

Po absolvování semináře každý pedagog získá **nové poznatky a nápady**, které následně může **aplikovat v praxi při výuce českého jazyka a literatury na příslušné škole.**

Odborným garantem Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy je PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D., z Ústavu pro jazyk český AV ČR.

Oficiální záštitu Škole českého jazyka a literatury pro rok 2014 udělil předseda **Asociace středoškolských češtinářů** PhDr. Jiří Kostečka, Ph.D.

Hodinová dotace je 16 vyučovacích hodin.

Škola českého jazyka a literatury **je akreditována v systému DVPP Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR pod č. j.: 6238/2012-25-155.**

Místo konání: budova Akademie věd České republiky, Národní 1009/3, Praha 1, sál č. 206.

Témata	Přednášející
Akademická příručka českého jazyka a nová ČSN 01 6910	PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D. Ing. Petr Lozan, DiS.
Cesta k maturitě z českého jazyka a literatury	Mgr. Hana Prokšová Mgr. Gabriela Baumgartnerová
Problematika maturit	PhDr. Jiří Kostečka, Ph.D.
O kultivovaném vyjadřování	Mgr. Veronika Štěpánová Mgr. Lucie Jílková, Ph.D.
Mluvený projev	Mgr. Jana Adámková, Ph.D.
Teorie verše	PhDr. Robert Ibrahim, Ph.D.
Jak číst populární kulturu	Mgr. Stefan Segi
Exkurze	
Prohlídka areálu Klementina	PhDr. Marie Řehořová

Program

středa 4. června 2014

8:30–9:00 hod.	registrace účastníků
9:00–9:05 hod.	zahájení Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy
9:05–10:50 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) Akademická příručka českého jazyka a nová ČSN 01 6910 PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D., Ing. Petr Lozan, DiS. – Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.
11:00–12:45 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) Cesta k maturitě z českého jazyka a literatury Mgr. Gabriela Baumgartnerová, Mgr. Hana Prokšová – Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.
12:45–14:00 hod.	přestávka na oběd
14:00–16:00 hod.	přednáška s navazující diskusí Problematika maturit PhDr. Jiří Kostečka, Ph.D. – Asociace středoškolských češtinářů

čtvrtek 5. června 2014

9:00–10:45 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) O kultivovaném vyjadřování Mgr. Veronika Štěpánová, Mgr. Lucie Jílková, Ph.D. – Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.
11:00–12:45 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) Mluvený projev Mgr. Jana Adámková, Ph.D. – Moderátorská škola D3, Praha
12:45–14:00 hod.	přestávka na oběd
14:00–15:00 hod.	exkurze Prohlídka areálu Klementina PhDr. Marie Řehořová Místo konání: Mariánské náměstí 5, Praha 1

pátek 6. června 2014

9:00–10:45 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) Teorie verše PhDr. Robert Ibrahim, Ph.D. – Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, v. v. i.
11:00–12:45 hod.	přednáška (90 min.) s navazující diskusí (15 min.) Jak číst populární kulturu Mgr. Stefan Segi – Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, v. v. i.
12:45–13:00 hod.	zакončení Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy, předání osvědčení o absolvování vzdělávacího cyklu Škola českého jazyka a literatury

Anotace

Akademická příručka českého jazyka a nová ČSN 01 6910

Přednáška bude věnována nové *Akademické příručce českého jazyka*. Tato publikace vznikla na základě dotazů adresovaných jazykové poradně a je prvním knižním vydáním přepracované a doplněné výkladové části *Internetové jazykové příručky* od kolektivu autorů ÚJČ AV ČR. Oba zdroje poučení o současné češtině jsou zároveň i velkým pomocníkem při výuce českého jazyka. *Internetová jazyková příručka* byla v roce 2009 oceněna medailí MŠMT 1. stupně za zlepšování podmínek pro výuku mateřského jazyka na všech typech škol, *Akademická příručka českého jazyka* vyšla v únoru 2014 se schvalovací doložkou MŠMT. Část přednášky bude věnována také nové normě ČSN 01 6910 *Úprava dokumentů zpracovaných textovými procesory*. Autoři revize ČSN 01 6910, kterou v tomto roce vydá Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví a jejímž zpracovatelem je rovněž ÚJČ AV ČR, se v přednášce zaměří zvláště na řešení problematických jevů v českém jazyce, s nimiž se při přípravě nového vydání normy setkali. Cílem revize normy bylo sladit ji jak s *Pravidly českého pravopisu*, tak se současnou jazykovou praxí a *Akademickou příručkou českého jazyka*.

PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D., ÚJČ AV ČR, v. v. i.

Garant programu Školy českého jazyka a literatury pro pedagogy

Vědecká pracovnice a zástupkyně ředitele Ústavu pro jazyk český AV ČR. Absolvovala Filozofickou fakultu UK (filozofie – český jazyk a literatura) a Fakultu sociálních věd UK (mediální studia). V ÚJČ vede oddělení jazykové kultury a jazykovou poradnu, vyučuje na Filozofické fakultě UK. Je spoluautorkou televizního cyklu a editorkou stejnojmenné ediční řady *O češtině*, autorkou monografie *McDonald's – tak trochu jiná kultura?*, spoluautorkou a editorkou knihy *Jsme v češtině doma?*, spoluautorkou *Internetové jazykové příručky*, vedoucí autorského kolektivu *Akademické příručky českého jazyka* a vedoucí redaktorkou časopisu *Naše řeč*. K hlavním oborům jejího zájmu patří mediální a kulturní studia, sociolingvistika a především jazyková kultura a jazykové poradenství.

Ing. Petr Lozan, DiS., ÚJČ AV ČR, v. v. i.

Absolvoval studijní obor grafický design a realizace tiskovin na Vyšší odborné škole grafické v Praze a VŠE v Praze, obor informační systémy a technologie s vedlejší specializací management kvality. V ÚJČ se podílel na přípravě revize ČSN 01 6910 a připomínkování *Akademické příručky českého jazyka*, zejména částí souvisejících s typografií, grafickou úpravou textů a ČSN 01 6910. Spolupracoval se Studiem Marvil, je přidruženým členem Unie grafického designu a spoluautorem knihy *PDF pro tisk*. K hlavním oborům jeho zájmu patří zpracování textu, sazba a podpora standardizace.

Cesta k maturitě z českého jazyka a literatury

V přednášce se budeme zabývat tématem státních maturit z češtiny. Seznámíme účastníky s obecnými charakteristikami didaktického testu (vlastnosti validního testu, analýza typů testových úloh a jejich specifika aj.), pozornost budeme věnovat také katalogu požadavků a jeho souvislosti s didaktickým testem se zaměřením na změny v katalogu. Jedním ze zásadních témat přednášky bude představení oblastí, v nichž jsou žáci při maturitní zkoušce opakovaně neúspěšní, tematické celky, které tvoří obsah didaktického testu, tak budou bezprostředně vztaženy k výuce českého jazyka a literatury na středních školách. Zmíníme také problematiku písemných prací a ústní zkoušky. V závěru přednášky bude ponechán prostor pro diskusi, kterou stále aktuální téma jistě vyvolá.

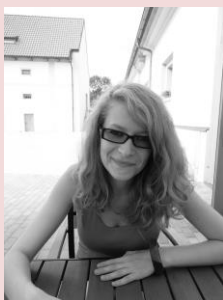
Program:

1. Didaktický test (vlastnosti didaktického testu, typy testových úloh a jejich specifika, položková analýza, problematické oblasti didaktického testu z pohledu žáka)
2. Ústní zkouška (metodika hodnocení ústní zkoušky, pracovní list jako základní kámen zkoušky a základ reflexe čtenářské zkušenosti)
3. Písemné práce (problémové oblasti hodnocení písemné práce, závěry šetření CZVV – přehodnocení písemných prací z ČJL MZ 2013)

Mgr. Gabriela Baumgartnerová

Absolventka Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, obor učitelství pro 1. stupeň, a Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni, obor český jazyk – psychologie. Od roku 2000 vyučovala český jazyk a literaturu v různých oborech středního vzdělávání, v současné době pracuje jako metodička pro český jazyk a literaturu v CZVV. V roce 2012 byla vedoucí hodnocení předmětu v projektu HOPP (centrální hodnocení písemných prací z ČJL), podílela se na vývoji metodiky komplexní zkoušky z českého jazyka a literatury, je lektorkou hodnocení písemných prací a ústní zkoušky z ČJL. Je spoluautorkou učebnice *Český jazyk a literatura – písemná práce* a dalších metodických materiálů týkajících se maturitní zkoušky z ČJL.

Mgr. Hana Prokšová

Absolvovala obory český jazyk a literatura – estetika na FF UK v Praze a nyní studuje doktorský program český jazyk. Od roku 2009 pracuje v oddělení jazykové kultury v Ústavu pro jazyk český AV ČR, od června 2013 spolupracuje s CERMATEm při revizích testů státních maturitách z češtiny a při přípravě katalogu požadavků k maturitě. Vyučuje na FF UK úvodní jazykový seminář a syntax, zajišťuje pravidelná tematická školení pro Justiční akademii, píše jazykové koutky. Zajímá ji zejména oblast (morfo)syntaxe a proměn současné češtiny (adaptace cizích slov v češtině, proměny gramatických konstrukcí aj.), její disertační téma se týká prepozicionalizace a vztahu gramatické a sémantické složky českých předložek.

Problematika maturit

1. Nedostatky staré maturity a důvody k zavedení tzv. státní maturity 2. Maturita z ČJL jakožto komplexní zkouška: její struktura a důvody této koncepce 3. Problematika centrálního hodnocení maturitních slohových prací; ukázky reálných maturitních slohových prací středoškoláků, zhodnocení jejich úrovně 4. Srovnání české maturity z ČJL s nejprestižnější mezinárodní maturitou Diploma Programme – International Baccalaureate 5. Návrh Asociace středoškolských češtinářů na podobu nové maturity.

PhDr. Jiří Kostečka, Ph.D.

V roce 1980 ukončil studia na FF UK Praha, státní zkoušku vykonal z učitelství českého jazyka a literatury a anglického jazyka a literatury. V roce 1982 ukončil rigorózní řízení na FF UK Praha. V roce 2008 ukončil doktorské studium na Pedagogické fakultě UK, vědecká hodnost Ph.D. v oboru didaktika češtiny (disertační práce se zabývá motivací a aktivizací gymnazistů při výuce českého jazyka a slohu). Je externím vyučujícím didaktiky českého jazyka a literatury na Pedagogické fakultě Technické univerzity Liberec, vyučující českého jazyka na kolejni škole Open Gate v Babičích, externí vyučující českého jazyka pro studenty bohemistiky na Pedagogické fakultě UK Praha. Založil Asociaci středoškolských češtinářů a stal se jejím předsedou. Je členem redakčního časopisu Český jazyk a literatura. V letech 1998-2006 a 2009-2012 byl externím spolupracovníkem Centra pro reformu maturitní zkoušky (CERMAT). Je spoluautorem definitivní verze Katalogu cílových požadavků a kompetencí pro společnou část maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury.

O kultivovaném vyjadřování

Přednáška se zaměří na vybrané aspekty jazykové kultury a poskytne i praktické rady, jak zlepšit svoje vyjadřování a čemu se v kultivovaných projevech raději vyhnout. Nejprve se posluchači seznámí s výslovnostní problematikou. Může být překvapující, že foneticky záludná bývají v češtině nejen cizí slova a vlastní jména, ale i některé výrazy nebo určité hláskové skupiny z domácí slovní zásoby. Právě tato oblast bude tématem první části přednášky, kdy dojde i na pozoruhodné výslovnostní dotazy, které obdržela jazyková poradna Ústavu pro jazyk český AV ČR. Druhá část přednášky se bude věnovat koexistenci spisovné češtiny, tedy jazyka, který si osvojujeme teprve prostřednictvím školní výuky, a češtiny obecné, resp. různých nářečí, tedy jazyka, který je naším jazykem mateřským. Dále pak bude pozornost zaměřena na možnosti kultivování vlastního mluvného projevu, k nimž patří např. vyhýbání se hezitačním zvukům, vycpávkovým slovům (*prostě, jako*), pleonasmům (*empirická zkušenost*), příliš častému výskytu módních slov (*potazmo*), ukazovacích zájmen aj. K těmto možnostem lze řadit i např. náležité užívání cizích slov (*protežovat, kontraproduktivní*), vyhýbání se chybným vazbám, tj. anakolutům (vyšinutím z větné vazby), kontaminacím (*jsem za to rád*), atrakcím (*spouště lidem to vadí*), zeugmatům (*příchod a odchod k vlakům*). Zmíněné jevy budou představeny na autentických textech.

Mgr. Veronika Štěpánová

Odborná pracovníce v oddělení jazykové kultury Ústavu pro jazyk český AV ČR, externí vyučující a doktorandka Ústavu českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Vystudovala fonetiku a český jazyk a literaturu na FF UK, působila jako lektorka ortoepie na Vyšší odborné škole herecké v Praze. Zabývá se především výslovností češtiny, řečí v médiích a jazykovou kulturou. Je spoluautorkou knihy *Jsme v češtině doma?*, publikuje v odborných časopisech, věnuje se i popularizaci – především pravidelnému psaní sloupků do Lidových novin.

Mgr. Lucie Jílková, Ph.D.

Odborná pracovníce v oddělení stylistiky a textové lingvistiky Ústavu pro jazyk český AV ČR. Vystudovala obecnou lingvistiku a fonetiku a maďarštinu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, v roce 2009 tamtéž ukončila doktorské studium. Zabývá se sociolingvistikou, stylistikou, fonetikou, elektronickou komunikací. Publikuje v odborných časopisech a knihách, příležitostně se věnuje popularizaci (např. psaním scénářů televizního pořadu O češtině).

Rozsáhlý areál Klementina se rozkládá mezi Karlovou a Křížovnickou ulicí a hlavním průčelím se obrací do Mariánského náměstí, kde sídlí také Magistrát hlavního města Prahy. Od Karlova mostu či Staroměstského náměstí je vzdálen jen pár minut. Klementinum vybudované na ploše dvou hektarů je jedním z největších stavebních komplexů v Evropě. K neatraktivnějším bodům při prohlídkách Klementina náleží Astronomická věž, Zrcadlová kaple a Barokní knihovni sál.

Astronomická věž je vysoká 68 metrů a je z ní **nádherný výhled** na historické centrum Prahy do všech světových stran. **Zrcadlová kaple** patří k největším skvostům Klementina. Její bohatě řešený interiér s unikátním zasazením zrcadel nemá v Čechách obdoby. V Zrcadlové kapli se pořádají každý den **koncerty jazzové a vážné hudby** v podání špičkových tuzemských i zahraničních umělců.

Nad Zrcadlovou kaplí se nachází další **barokní perla** – **knihovni sál** s překrásnou freskovou výzdobou a několika historicky cennými velikými glóby. Knihy s nabílenými hřbety a červenou značkou tu stály již za jezuitských dob. Na **budování Klementina** se podílelo několik generací **významných architektů, sochařů a malířů** a řadí se ke stěžejním pražským památkám.

Prohlídka zahrnuje návštěvu Zrcadlové kaple, Barokní knihovny, Meridiánovu síň a výstup na Astronomickou věž. **Sraz účastníků v 13:50 hod. v předsáli Zrcadlové kaple**, kde je umístěna hlavní pokladna.

Teorie verše

Teorii verše bývá na střední škole věnováno velmi málo prostoru, a to navzdory skutečnosti, že rozbor veršovaného díla je bez soustavného přihlížení k tomu, jak je složeno, neúplný.

Přednáška se zaměří na to, co a jak lze z teorie verše využít v hodinách češtiny na střední škole. Přednášející na konkrétních příkladech vyloží, jak se studenty nacvičit rozpoznávání hlavních českých meter, pozornost bude věnována také rýmu, strofice a tomu, co studentům činí největší potíže. Na závěr bude doporučena literatura k předmětu a představeny některé on-line aplikace, které mohou být při výuce využity.

PhDr. Robert Ibrahim, Ph.D.

Absolvent bohemistiky na FF UK v Praze. V ÚČL AV ČR se zabývá dějinami a teorií českého verše, zejména 19. století. Patnáct let pracoval jako středoškolský učitel češtiny (nejdéle na Anglickém gymnáziu v Praze). Jako vedoucí autorského kolektivu se podílel na publikaci *Interpretace textů (nejen) ke státní maturitě* (Akropolis, Praha 2010), s Petrem Plecháčem a Jakubem Říhou napsal *Úvod do teorie verše* (Akropolis, Praha 2013). Je také autorem středoškolské učebnice *Teorie literatury* (Fraus, Plzeň, v tisku).

Jak číst populární kulturu

Populární, „nízká“ kultura představuje odvrácenou stranu takzvané „vysoké“ kultury. S tímto hierarchickým rozdělením je spojen také poměrně malý zájem o výzkum děl populární kultury ze strany literárních vědců i badatelů z oblasti společenských věd.

Teprve nástup angloamerických kulturních studií a kontinentální sémiologie v šedesátých letech dvacátého století obrátil pozornost k produktům populární kultury a nabídl také ucelené prostředky, jakými lze tyto artefakty zkoumat a jak jim lze rozumět. Roland Barthes proto zkoumal sémantiku prací prášků, Umberto Eco rozebíral komiksy a populární zpěvačky, John Cawelti americké westerny a detektivky, zatímco Birminghamské centrum pro kulturní studia věnovalo pozornost kultuře dělnických tříd i subkulturám mládeže.

Ve své přednášce se budu zabývat různými způsoby, jakými lze chápat díla populární kultury, ať už se jedná o reklamy, populární hudbu, televizní seriály či brakovou literaturu. Zároveň bych rád nastínil vývoj těchto myšlenek od šedesátých let dvacátého století až do současnosti.

Mgr. Stefan Segi

Absolvent oborů český jazyk a literatura – komparatistika na FF UK v Praze. Od roku 2011 postgraduální studium oboru dějiny novější české literatury na FF JCU. Zabývá se populární kulturou a teorií populární kultury. Od roku 2003 stálý spolupracovník měsíčníku Muzikus, odpovědný redaktor magazínu Lógr. Od roku 2011 doktorand oddělení pro výzkum literární kultury ÚČL AV ČR. Eseje o popkultuře publikoval na internetu i v časopisech.

Mapka exkurze

Klementinum

Adresa:

Sraz exkurze: čtvrtek 5. 6. 2014, 13:50 hod. u vchodu do Klementina z Mariánského náměstí

MHD: metro A – stanice, tramvaj č. 17, 18 – zastávka Staroměstská

Organizační zajištění:

Mgr. Monika Petržílková

Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.

Odbor projektů a grantů

Národní 1009/3

110 00 PRAHA 1

Tel.: 724 943 813

E-mail: petrzilkova@ssc.cas.cz

- Přednášky pracovníků Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., moderuje PhDr. Markéta Pravdová, Ph.D.
- Přednášky pracovníků Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., moderuje Mgr. Vít Schmarc, Ph.D.